

În atenția corpului de procurori

PROGRAMUL

privind principalele obiective ale candidatului Constantin Șușu la funcția de membru al Colegiului de disciplină și etică

Procurorii ocupă un loc esențial și sensibil în societate, respectiv, de modul în care se aceștia se comportă, este afectată direct încrederea publicului, în particular, și administrarea justiției, în general. Prin urmare, aceștia au obligația de a menține cel mai înalt comportament în materie de conduită profesională.

Există standarde internaționale care oferă îndrumări privind principiile de bază ale profesiei de procuror și a conduitei etice. Într-o democrație sănătoasă, independența, imparțialitatea și integritatea procurorilor stau la baza statului de drept și garantează protecția drepturilor omului.

Regimul răspunderii disciplinare a procurorilor reprezintă, fără îndoială, un domeniu în care, în ultima perioadă, asistăm la o evoluție. În legislația țării, au intervenit modificări de ordin legislativ, fiind definite condițiile de tragere la răspundere disciplinară, menite pe de o parte, să crească încrederea cetățenilor în actul de justiție, iar pe de altă parte, să asigure standarde profesionale mai înalte pentru procurori.

Independența procurorului este asigurată, inclusiv, prin determinarea strictă, prin lege, a temeiurilor de tragere la răspundere disciplinară. Independența și responsabilitatea merg mână-n mână, responsabilitatea fiind o precondiție a independenței.

În cel de-al doilea Raport de conformitate din cadrul celei de-a patra Runde de Evaluare a Republicii Moldova, GRECO a încurajat autoritățile să ia măsuri necesare pentru ca sistemul de răspundere disciplinară a procurorilor din Republica Moldova să devină obiectiv, eficient și transparent.

Potrivit Avizul nr. 9 (2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) **privind normele și principiile europene referitoare la procurori**, procedurile disciplinare și demiterea procurorilor, ar trebui să fie reglementate prin lege și ar trebui să aibă la bază criterii transparente și obiective, conform unor proceduri imparțiale, excluzând orice discriminare și putând fi supuse unui control independent și imparțial.

Analiza legislației și a practicii din Republica Moldova cu privire la sistemul de răspundere disciplinară aplicabil procurorilor, după părerea mea, nu este ajustată întru totul la standardele europene și internaționale, existând anumite rezerve la modul în care acesta se conformează recomandărilor partenerilor de dezvoltare.

Percepția procurorilor vizați de procedurile disciplinare este că acest mecanism a fost utilizat de către subiecții cu drept de sesizare din cadrul Procuraturii Generale, ca un instrument coercitiv, de intimidare, cu accente convergente, care le-au creat o stare de tensiune în ce privește cadrul normal în care trebuia să se desfășoare cercetarea disciplinară.

Exercitând funcția de membru al Consiliului Superior al Procurorilor, am obținut experiență și cunoștințe profesionale relevante, inclusiv a standardelor internaționale în

materia răspunderii disciplinare a procurorilor. Acestea, de rând cu dorința de a contribui la asigurarea unor proceduri corecte, rapide și echitabile față de procurori în cauzele disciplinare, m-au determinat să aplic în concursul pentru funcția de membru al Colegiului de disciplină și etică.

Țin să menționez că sunt adeptul unui sistem disciplinar mai simplu, mai eficient și transparent, precum și mai capabil să inspire încredere nu doar procurorilor, ci și publicului larg.

Colegiului de disciplină și etică realizează, în domeniul răspunderii disciplinare a procurorilor, o activitate cu caracter jurisdicțional, îndeplinind rolul unei instanțe de disciplină.

Pentru simplificarea sistemului ar fi rezonabil ca contestațiile împotriva hotărârilor Colegiului să fie examinate direct în instanța de judecată și nu de către Consiliu. Aceasta nu va afecta dreptul la dublul grad de jurisdicție în materie disciplinară, or în prezent legalitatea hotărârilor Colegiului este verificată de Consiliu și ulterior urmează două grade de control judiciar, ceea ce aduce atingere dreptului la judecarea cazului în termeni rezonabili. În eventualitatea transferului Inspecției procurorilor în subordinea Consiliului Superior al Procurorilor, retragerea competenței Consiliului de a examina contestațiile împotriva Colegiului de disciplină și etică ar minimaliza preocupările legate de autonomia Inspecției.

Fără a aduce critici asupra activității, analizând practica Colegiului de disciplină și etică, fiind raportată la recomandările și preocupările partenerilor de dezvoltare, se observă că în cazurile disciplinare nu au fost utilizate toate mecanismele pentru a asigura respectarea unor proceduri imparțiale.

În baza principalelor concluzii rezultate din experiența obținută, îmi propun următoarele obiective specifice, în eventualitatea obținerii mandatului de membru al Colegiului de disciplină și etică:

I. Procedurile disciplinare trebuie să respecte cerințele privind dreptul la proces echitabil

Prezumția nevinovăției, consacrată în articolul 21 din Constituție și articolul 6 § 2 din Convenția Europeană... (*brevitatis causae - CEDO*), urmează a fi garantată pe tot parcursul cercetării disciplinare a procurorului. Aici, se înglobează dreptul de a fi audiat în cadrul unei proceduri contradictorii, să cunoască acuzația care i se aduce, procedurile să fie publice, cu excepțiile prevăzute de lege, dreptul de a fi reprezentat de avocat, de a audia martorii care îi pot fundamenta apărarea sa, accesul la textul deciziei disciplinare și dreptul a face apel către un organism judiciar.

Tot aici, voi susține necesitatea de a opera anumite amendamente la actele instituționale care ar oferi dreptul procurorilor de a contesta unele decizii preliminare ale Inspecției procurorilor, cum ar fi decizia de intentare a procedurii și/sau cea de transmiterea a materialelor Colegiului de disciplină și etică.

II. Calitatea hotărârilor pe cauzele disciplinare: motivare, claritate și structurare

Garanțiile prevăzute la art. 6 § (1) din CEDO includ obligația de a motiva hotărârile judecătorești. O decizie motivată permite părților să demonstreze că a fost audiată în mod real în cauza lor. Hotărârile disciplinare trebuie motivate în mod clar: cu referire la stabilirea faptelor, a standardelor încălcate și sancțiunile aplicate. În plus, o hotărâre bine motivată va reduce riscul de contestare.

În același context, voi promova introducerea de „formate standard” sau „șabloane” pentru hotărâri. Acestea ar putea oferi o îndrumare cu privire la modul de structurare a unei hotărâri, care ar putea fi de ajutor pentru a prezenta faptele și principalele aspecte legale, într-un mod care să fie organizat logic.

III. Celeritatea în cadrul cercetării disciplinare: standarde de timp, posibilitatea utilizării procedurilor de urgență în cauzele care o impun

De regulă, durata totală a procedurilor trebuie să fie rezonabilă. Pe lângă cerințele care decurg din articolul 6 § (1) din CEDO, trebuie reținut, de asemenea, că GRECO a recomandat ca termenele pentru finalizarea anchetării abaterilor disciplinare pretinse nu trebuie să fie prea scurte pentru a nu împiedica ca acestea să fie realizate în mod temeinic. Totodată, respectarea unor standarde de timp ar diminua riscul semnificativ de prelungire neîntemeiată a procedurii disciplinare și expirarea termenului de prescripție.

IV. Promovarea jurisprudenței unitare

Responsabilitatea de a asigura o jurisprudență unitară revine Colegiului de disciplină și etică. Tocmai de aceea nu este admisibilă existența unor hotărâri divergente pe cauze disciplinare similare.

În primul rând, raționamentul logico-juridic al procurorului la instrumentarea unei cauze, care i-a fost repartizată pentru soluționare, nu poate forma obiectul unei verificări disciplinare. Trebuie să se facă distincție dintre interpretarea și aplicarea normelor de drept material sau procesual la situația de fapt a cazului, care pot fi supuse controlului în ordine ierarhică și încălcarea imperativă a acestor norme.

În al doilea rând, nu orice încălcare a Codului de etică va constitui motiv pentru sancțiunile disciplinare. Doar încălcările grave a normelor de conduită se pot solda cu proceduri disciplinare.

V. Accesul la jurisprudență și la comunicările Colegiului de disciplină și etică

Este foarte important ca obligațiile existente privind publicarea hotărârilor pe cazurile disciplinare să fie îndeplinite, astfel încât, acestea să fie imediat accesibile și ușor de înțeles.

În al doilea raport de conformitate din 25 septembrie 2020 GRECO a indicat autorităților din Republica Moldova asupra lipsei unei publicități adecvate a cazurilor disciplinare. La moment se constată că pe pagina web al CSP, la directoriul „Colegiul de disciplină și etică” subdirectoriul „Hotărâri” sunt publicate câteva hotărâri ale Colegiului. Aceasta situație nu asigură transparența procedurilor disciplinare, iar nepublicarea acestora, cu excepțiile prevăzute de lege, reduc încrederea publicului cu privire la funcționarea procesului disciplinar.

Scopul răspunderii disciplinare nu se limitează doar la cel represiv și punitiv al sancțiunii, acestui i se adaugă cel educativ-preventiv. Spețele disciplinare examinate în cadrul Colegiului și soluțiile adoptate ar trebui diseminate și comunicate corpului de procurori.

Această practică, prin asigurarea accesului procurorilor la activitatea Colegiului, până la implementarea mecanismului de consiliere etică, va contribui la rezolvarea unor dileme etice, cu care se pot confrunta procurorii în exercitarea profesiei, precum și în afara acesteia – în viața de zi cu zi. Prin ridicarea nivelului de transparență va crește încrederea din partea procurorilor în sistemul de răspundere disciplinară, astfel ca să nu fie perceput ca un instrument coercitiv, de intimidare.

În acest sens, voi înainta propunerea de a fi creată pagina intranet, cu acces doar pentru corpul de procurori, unde vor fi plasate hotărârile și comunicatele Colegiului de disciplină și etică, cu posibilitatea de a-și expune poziția și a oferi comentarii asupra unor subiecte importante pentru profesie.

Totodată, consider că rapoartele anuale despre activitatea Colegiului trebuie să ofere mai multe detalii decât o simplă dezagregare statistică, trebuie să identifice tipul problemelor care apar, precum și să analizeze eventualele măsuri care sunt considerate necesare.

În încheiere, nu mențin ambiții de carieră, dar mă consider corect și cu principii morale puternice, pe care refuz să le schimb. Aceste calități sunt inerente pentru profilul candidatului la funcția de membru al Colegiului de disciplină și etică.

Cu respect,